

Теорія та методика навчання

УДК 81'243:37.013.3(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17968781>

Мовні курси як складова неформальної системи освіти України

Шабатура Анастасія Сергіївна

аспірантка кафедри педагогіки та методики навчання іноземних мов,

Київський національний лінгвістичний університет,

Київ-150, вул. Велика Васильківська, 73, Україна,

anastasiia.shabatura@knlu.edu.ua

<https://orcid.org/0009-0005-1782-0085>

Прийнято: 02.12.2025 | Опубліковано: 17.12.2025

***Анотація:** Метою статті є аналіз сучасного стану функціонування мовних курсів у неформальній освіті України та виявлення основних проблем та обмежень серед чинних підходів до формування іноземномовної комунікативної компетентності (ІКК) в умовах мовних курсів. **Цілями статті** є аналіз сучасного стану мовних курсів у неформальній освіті України та виявлення основних проблем і напрямів їх удосконалення для ефективного формування іноземномовної комунікативної компетентності слухачів.*

Актуальність дослідження** зумовлена недостатнім вивченням потенціалу мовних курсів (МК) — осередків неформальної освіти, у зв'язку із ростом попиту на вивчення іноземних мов серед народонаселення за останні роки на фоні вимушеного переїзду через військовий стан в Україні (починаючи з 2022 року) та для обслуговування комунікативної потреби мовця для навчання, роботи та якісної реалізації соціокультурної функції вивчуваної мови в іноземному середовищі. Для дослідження використано **комплекс

теоретичних і емпіричних методів. Теоретичні методи включають аналіз наукових джерел, законодавчих та нормативно-правових актів, рекомендацій МОН України та матеріалів Урядового порталу. До емпіричних методів належать огляд і опис державних мовних курсів, їх порівняння, визначення недоліків, а також аналіз цілей і потреб слухачів. Дослідження засвідчило, що мовні курси організовані з урахуванням потреб слухачів, сприяють підвищенню рівня володіння мовою та розвитку автономності навчання. Встановлено, що МК виконують компенсаторну, професійну та соціокультурну функції. **Результати дослідження:** аналіз сучасного стану МК в Україні засвідчив зростання інтересу до вивчення іноземних мов, проте виявив дисбаланс між можливостями курсів та очікуваннями слухачів, які надають перевагу практично орієнтованим комунікативним програмам; з'ясовано, що підвищення частки онлайн-навчання на тлі активної цифровізації та обмежень очної участі посилює потребу в автономному та мотивованому навчанні з боку слухачів. **У висновках** констатується, що мовні курси функціонують як важливий сегмент неформальної освіти та доповнюють формальну систему, забезпечуючи надолуження мовних прогалів для громадян з чітко окресленими навчальними, релокаційними чи професійними потребами. Зростання попиту на МК в умовах війни актуалізує необхідність розроблення державної стратегії їх розвитку, уніфікації методичної бази та інтеграції технологічних рішень у навчальний процес. Здійснено огляд і типологізацію державних і приватних курсів, визначено їхні недоліки та окреслено можливі напрями удосконалення.

Ключові слова: мовні курси, неформальна освіта, дорослі слухачі мовних курсів, професійно-орієнтоване навчання, автономне навчання.

Language courses as a component of the non-formal education system of Ukraine

Anastasiia Shabatura

PhD student of Department of pedagogy and methods of teaching foreign
languages,

Kyiv National Linguistic University, 03150, Ukraine, Kyiv-150, str. Velyka
Vasylkivska, 73 , anastasiia.shabatura@knlu.edu.ua

<https://orcid.org/0009-0005-1782-0085>

Abstract: *The aim of the article is to analyse the current state of language courses within the system of non-formal education in Ukraine and to identify the key challenges and limitations of existing approaches to the development of foreign language communicative competence (FLCC) in the context of such courses. The objectives of this article are to examine the current functioning of language courses in Ukraine's non-formal education system and to determine the key issues and potential avenues for enhancing the development of learners' foreign language communicative competence. The relevance of the study is driven by the limited scholarly attention to the potential of language courses (LCs) as a component of non-formal education, particularly in view of the growing demand for foreign language learning in recent years following the imposition of martial law in Ukraine in 2022, together with the need to meet learners' communicative requirements for study, employment, and effective sociocultural integration in a foreign-language environment. The study employed a combination of theoretical and empirical methods. Theoretical methods included the analysis of scholarly literature, legislative and regulatory documents of Ukraine, recommendations of the Ministry of Education and Science of Ukraine, and official government sources. Empirical methods included the review and analysis of state-funded language courses, their*

*comparison, identification of shortcomings, and the examination of learners' goals and needs. The findings indicate that language courses are organised with consideration of learners' needs, contribute to the improvement of language proficiency, and promote autonomous learning. The study found that LCs fulfil compensatory, professional, and sociocultural functions. **Research results.** The analysis of the current state of LCs in Ukraine revealed an increasing public interest in foreign language learning; however, a persistent gap exists between the capacities of available courses and the expectations of learners, who tend to prefer practice-oriented communicative programmes. It was also found that the expansion of online learning, driven by digitalisation and limited opportunities for in-person attendance, intensifies the demand for autonomous and self-motivated learning. **Conclusions.** Language courses function as a significant component of non-formal education and supplement the formal education system by addressing language deficiencies among learners with clearly defined educational, relocation-related, or professional needs. The growing demand for LCs in the context of the ongoing war underscores the necessity of developing a comprehensive national strategy for their advancement, unifying methodological frameworks, and integrating technological solutions into the instructional process. The study provides an overview and typology of existing state and private language courses, identifies their limitations, and outlines potential directions for improvement.*

Keywords: *language courses, non-formal education, adult learners, profession-oriented learning, autonomous learning.*

Постановка проблеми. Сучасна система освіти України включає в себе як формальну, так і неформальну складові, серед останньої особливе місце посідають мовні курси (МК). Незважаючи на високий попит на вивчення іноземних мов (ІМ), зокрема англійської, серед різних вікових груп та професійних категорій народонаселення, питання розробки методик, які б

забезпечували ефективне формування іншомовних комунікативних компетентностей, потребують подальшого наукового дослідження. Серед основних аспектів проблематики виділяємо:

- відсутність єдиного підходу у створенні навчальних програм для різних аудиторій слухачів МК;
- недосконале забезпечення МК актуальними методичними та навчальними ресурсами;
- брак систематизованих досліджень щодо ефективності підходу, орієнтованого на навчальні потреби слухачів МК. Потреби можуть аналізуватися з точки зору викладачів, слухачів або роботодавців, що фінансують МК [1, с.148].

У контексті сучасних тенденцій до релокації, навчання закордоном та з огляду на зміни потреб ринку праці, проблема удосконалення організації мовних курсів у неформальній системі освіти України є актуальною та потребує подальшого детального дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значну увагу вивченню особливостей навчання на МК приділили такі науковці: Carcamo B., Chaves Yuste B., González Martín D., Godwin-Jones R., Goodier T., North B., Perez C., Piccardo E., Romanowski P., Sari F. M., Кононенко В. В., Кононенко С. В., Кононенко Н. О., Медейчук О., Нанівський Р., Нич О., Пащук Ю., Плотніков Є., Подоляк М., Петрукович С., Серман Л., Стиркіна Ю., Таран О., Тезікова С., Шестопалова С. та інші. У межах останніх наукових здобутків в контексті МК та формування іншомовної комунікативної компетентності (ІКК) у різних категорій слухачів науковці пропонують використання штучного інтелекту (ШІ) для розширення можливостей формального та самостійного навчання. Попри притаманні комерційним ШІ-системам, зокрема ChatGPT [3], мовні та культурні упередження, вони водночас демонструють перспективи для створення адаптованих матеріалів, організацію позааудиторної практики та

надання персоналізованого зворотного зв'язку, що підкреслює Godwin-Jones R. [2, с. 22–23]. Науковці Carcamo B. та Perez C. [4, с. 449] зазначають, що онлайн-освіта розвиває автономність слухачів, проте цей ефект проявляється лише за умови якісного проєктування курсів, які стимулюють саморегульоване навчання (self-regulated learning) [4, с. 449]. Науковиця досліджувала вивчення ІМ в умовах пандемії COVID-19 за ускладнених обставин (таких як нестабільність інтернет-зв'язку), що є актуальним і для періоду війни в Україні (з 2022 р.). Дослідниця підкреслює наявність взаємозалежності між залученістю слухачів курсів та структурою і змістом курсу. Sari F. зауважує, що курс із чіткою методичною організацією стимулює проблемно-орієнтоване навчання та пошукову поведінку у слухача та виділяє такі ролі студентів як *knowledge seeker* та *problem solver* [5]. На думку Шестопалової С., застосування автентичних аудіо- та відео-ресурсів є одним із ключових факторів успіху у формуванні ІКК. Автономна робота слухачів із такими матеріалами сприяє глибшому зануренню в іншомовне середовище, що є особливо актуальним при обмеженій тривалості аудиторних занять [6, с. 195 –197] та покликано підвищити ефективність навчання на МК. Як свідчить досвід адаптаційних курсів для першокурсників університету [7], комплексний підхід до адаптації до навчання – а саме академічний, соціально-психологічний, професійний та емоційний, суттєво покращують навчальну успішність. За аналогією вищезазначені принципи можуть бути застосовані на МК: орієнтація на потреби та професійні цілі слухачів, автономність та інтерактивність навчання для пришвидшення формування ІКК. Науковець Подоляк М. [8, с. 107–109] досліджує масові відкриті онлайн-курси (МВОК) та зазначає, що останні представлені в різноманітних форматах та мають різну структуру навчання, що уможлиблює адаптацію окремо взятого мовного курсу під потреби різних категорій СК. Перевагами МВОК дослідник вбачає доступність провідних викладачів обраної слухачем галузі навчання, можливість навчання у власному

темпі слухача, збалансованість поєднання викладу теоретичного матеріалу із практичними завданнями. Науковцем виявлені наступні недоліки МВОК: обмеженість взаємодії між слухачем та викладачем та труднощі у тренуванні комунікативних навичок в умовах великої кількості слухачів на курсі. Науковиця Стиркіна Ю. [9] зазначає, що сучасні МК професійного спрямування для слухачів різних спеціальностей досить різняться за змістом та структурою, що ускладнює системне засвоєння матеріалу. Авторка пропонує уніфікований підхід, що поєднує загальні мовні теми та професійно орієнтовану лексику, інтегруючи граматичну, комунікативну та стилістичну складові. Дослідники González Martín, D та Chaves Yuste, B. [10] виділяють два ключових типи МК у вищій освіті: *English for General Purposes (EGP)* та *English for Specific Purposes (ESP)*. Тип (EGP) описується як загальна англійська, яка вивчається в школі та на ранніх етапах навчання в університеті, тоді як тип (ESP) подається як фахова англійська, спрямована на розвиток прикладних професійних комунікативних вмінь. Подальшу підтипізацію МК автори не пропонують. Науковці Нанівський Р. та Пащук Ю. досліджуючи МК для курсантів вказують на недостатню готовність викладачів до інтеграції інформаційних технологій, попри наявність численних онлайн-платформ та мобільних додатків, що звужує можливості якісної мовної підготовки слухачів [11, с. 88]. Дослідники Кононенко Сергій, Кононенко Володимир та Кононенко Наталія зазначають, що використання ШІ та технологій віртуальної реальності (VR) у створенні навчальних програм для СК створюють адаптивне середовище для навчання, покликане моделювати реальні професійні ситуації [12, с. 121], що визначає сучасний напрям розвитку МК. Дослідники Медейчук О., Серман Л. та Нич О. аналізують підходи до організації МК для українських біженців у Швейцарії та виокремлюють три типи програм мовної підготовки: 1) комерційні мовні школи; 2) мовні курси; 3) волонтерські мовні ініціативи. Такий набір програм з мовної підготовки потенційного слухача дозволяє

добирати відповідний формат навчання для останнього з огляду на цілі, рівень соціальне середовище та професію [13].

Аналіз наявних досліджень свідчить про ріст інтересу до мовних курсів як з боку слухачів, так і з боку організаторів МК, водночас виокремлюючи проблемні аспекти, що потребують подальшого наукового вивчення. Зокрема, виявлено потребу у забезпеченні більшої персоналізації навчання відповідно до індивідуальних освітніх і професійних цілей СК, стимулюванні їх автономності, а також уніфікації змісту професійно орієнтованих курсів через інтеграцію граматичних і лексичних навичок та комунікативних умінь.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз наукової літератури засвідчує недостатнє теоретичне та методичне опрацювання проблеми вдосконалення МК у системі неформальної освіти. Потребують подальшого наукового опрацювання принципи побудови потребоорієнтованих методик формування ІКК в умовах мовних курсів, а також механізми адаптації останніх до професійного поля слухачів. Подальшого уточнення потребує модель інтеграції лексичних, граматичних і комунікативних компетентностей, а також визначення напрямів вдосконалення методичного забезпечення викладачів МК та розвитку автономності слухачів в процесі навчання.

Дослідження проведено із застосуванням **комбінованого підходу на основі вторинного аналізу даних**, а саме:

1) Аналіз статистичних даних та соціологічних опитувань:

- використано дані опитувань [14] про рівень володіння іноземними мовами, ставлення до їх вивчення та мотиваційні чинники та потреби дорослого (старше 18 років) населення України щодо вивчення мов в цілому;
- досліджено динаміку володіння англійською мовою українцями за даними EF English Proficiency Index (2022–2024) [15].

2) Використання результатів якісних методів досліджень:

- використано дані фокус-груп та глибинних інтерв'ю (112 респондентів) Центру соціологічних і маркетингових досліджень “ЮСІ-ПІ” [16] та КМІС [17], для виявлення потреби у мовних компетентностях, мотиваційних чинниках та бар'єрах у навчанні слухачів курсів.

3) Аналіз доступних мовних курсів та платформ:

- проведено огляд доступних мовних державних курсів на порталі ДІЯ [18] у рамках державної ініціативи з покращення володіння мовою для українців із виділенням їх формату, навчальної спеціалізації, цільових груп слухачів та із зазначенням рівня володіння мовою для старту навчання (Таблиця 4).

Виклад основного матеріалу дослідження. Мовні курси (МК) - це організовані осередки навчання із певною програмою, спрямовані на опанування іноземної мови. МК підпадають під категорію “неформальна освіта”, яка в свою чергу регламентується Законом України “Про освіту” [19]. Така форма освіти передбачає організоване навчання поза межами традиційної освітньої системи (формальної - у тексті Закону). До неформальної освіти можна віднести різноманітні недержавні навчальні осередки: курси, школи, гуртки, навчальні простори тощо (назва не регламентується законом). Навчання в таких осередках здійснюється через різноманітні навчальні курси, тренінги, майстер-класи, навчальні платформи тощо. Згідно з вищезазначеним законом, така форма освіти визнається державою, та її результати можуть бути підтверджені шляхом оцінювання результатів навчання. У процесі навчання на МК слухачі здобувають компетентності, необхідні для подальшого складання сертифікаційних іспитів та отримання документів із фіксацією рівня володіння мовою відповідно до *Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти* [20]. У *Таблиці 1* наведено дані щодо міжнародно визнаних сертифікацій з

англійської мови, знання для яких здебільшого здобувають на МК або в інших осередках неформальної освіти.

Таблиця 1

Міжнародно визнані сертифікації з англійської мови

Назва тесту	Рівень (CEFR)	Формат	Сфери застосування	Термін дії	Де визнається
IELTS	A1 – C2	Паперовий / комп'ютерний	Навчання, робота, імміграція	2 роки	Велика Британія, Канада, Австралія
TOEFL iBT	B1 – C2	Комп'ютерний	Навчання	2 роки	США, Канада, Європа, Азія
Cambridge English	A2 – C2	Паперовий / комп'ютерний	Навчання, робота, особистий розвиток	Безстроковий	Переважно Європа
TOEIC	A1 – C1	Паперовий / комп'ютерний	Бізнес, робота	2 роки	Азія, Європа, великі міжнародні компанії
Duolingo English Test	A1 – C2	Онлайн (з дому)	Навчання (альтернатива TOEFL/IELTS)	2 роки	Університети США, Канади, Європи
PTE Academic	B1 – C2	Комп'ютерний	Навчання, візи	2 роки	Австралія, Великобританія, Нова Зеландія

Джерело: систематизовані автором дані.

Згідно з дослідженнями Міністерства цифрової трансформації України, Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) та Київського міжнародного інституту соціології (КМІС), опублікованими на Урядовому порталі 8 листопада 2023 року [14], ставлення українців до володіння іноземними мовами подано у *Таблиці 2.*

Таблиця 2

Ставлення українців до володіння англійською мовою

Параметри дослідження	Результати опитування
Необхідність вивчення мов	99% українців вважають вивчення іноземних мов необхідністю
Фактичний рівень володіння мовами серед народонаселення	Англійська – 51% Польська – 22% Німецька – 14% Французька – 7%
Перепони у вивченні мов	Брак часу – 38% Брак фінансів – 33% Брак мотивації – 31%
Мотивація до вивчення мов	Подорожі – 43% Нові знання – 36% Робота в міжнародних компаніях – 31%

Джерело: систематизовано автором згідно даних досліджень Міністерства цифрової трансформації України, USAID та KMIC (2023) [14].

Згідно з соціологічним дослідженням, проведеним Центром соціологічних та маркетингових досліджень “ЮСІ-ПІ” [16], переважна більшість респондентів здобули певні компетенції з іноземних мов у межах формальної освіти — закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) та закладів вищої освіти (ЗВО), а 29% респондентів зазначили, що вивчали іноземну мову лише у закладах формальної освіти.

Відповідно до даних дослідницької агенції Київського міжнародного інституту соціології на запит Міністерства цифрової трансформації України [17], було проведено аналіз сучасного стану вивчення англійської мови серед українців шляхом глибинного інтерв'ю 112 респондентів у фокус-групах серед різних соціальних категорій населення. З отриманих даних виокремлюємо наступні тенденції:

- володіння англійською мовою асоціюється з доступом до актуальної інформації та розширеними кар'єрними можливостями;
- повномасштабна війна Росії проти України (від 24 лютого 2022 року) каталізувала серед народонаселення попит на вивчення іноземних мов, зокрема англійської, як засобу інтеграції в спільноти інших європейських та англомовних країн у зв'язку з вимушеним переїздом та працевлаштуванням у закордонні компанії [21];
- більшість респондентів характеризують свій рівень володіння англійською мовою як низький або середній, що вказує на потребу у підвищенні англійськомовної компетентності серед народонаселення;
- молодь 18-29 років коментує свій рівень володіння англійською мовою як “вище середнього”: водночас респонденти даної вікової групи вказують на недостатність рівню навчально-методичних баз у ЗВО;
- найбільш актуальними для розвитку респонденти зазначають уміння аудіювання та говоріння, тоді як письмо та читання сприймаються менш важливими для комплексної мовної підготовки;
- найпопулярнішими технологіями вивчення англійської мови серед народонаселення зазначені: 1) прослуховування музики, 2) спілкування у мережевих відеоіграх, 3) перегляд фільмів, 4) прослуховування подкастів. На думку респондентів вищезазначені методи варто активніше інтегрувати в програми навчання як дієвий інструмент залучення слухачів МК та для програм формального навчання.

Виявлена потреба серед народонаселення у підвищенні рівня володіння англійською мовою зумовлена як зовнішніми (війна та вимушений переїзд), так і внутрішніми чинниками (мотивація до кар'єрного зростання) та обґрунтовує важливість мовних курсів як гнучкої та доступної форми навчання для дорослих. МК покликані забезпечувати розвиток необхідних слухачеві мовленнєвих компетентностей через залучення автентичного мовного контенту, інтерактивних

форматів, елементів гейміфікації та неформальних методів навчання (перегляд відео на інтернет ресурсах, прослуховування подкастів, використання мобільних застосунків для вивчення мови типу Duolingo та Quizlet, участь у тематичних розмовних клубах), що значно підвищують мотивацію слухачів, створюють умови до занурення в мову за професійним спрямуванням та наближують до соціокультурних мовленнєвих ситуацій.

Згідно з результатами *EF English Proficiency Index* [22], позиції України в рейтингу володіння англійською мовою залишаються нестабільними. Протягом останніх 3 років покращення у рівні володіння англійською серед нащадків не спостерігається: натомість - зафіксовано погіршення. Це підтверджують наведені нижче дані у *Таблиці 3*.

Таблиця 3

Позиції України у рейтингу володіння англійською EF English Proficiency Index 2022-2024 років

Рік	Світовий рейтинг України у володінні англійською	Рейтинг України серед європейських країн
2022	35 місце з 111 можливих	14 місце з 35 можливих
2023	45 місце з 113 можливих	29 місце з 35 можливих
2024	40 місце з 116 можливих	24 місце з 35 можливих

Джерело: систематизовані автором дані з *рейтингу володіння англійською EF English Proficiency Index 2022-2024 років* [22]

Аналіз результатів наведених вище даних свідчить про зростаючу потребу у розвиткові неформальної освіти для задоволення освітніх потреб дорослих слухачів, адже саме МК, як осередки здобуття навичок та вмінь з іноземних мов, можуть забезпечити слухачів необхідними компетентностями, якщо в контексті формальної освіти необхідного слухачеві рівня володіння англійською мовою забезпечено не було.

З огляду на потребу СК у відносно швидкому (до 6 місяців) вивченні мови, що зазвичай пропонується на сайтах мовних шкіл та МК, а також у зв'язку з наявністю

задачі на державному рівні щодо системного підвищення іншомовної компетентності громадян різних вікових та соціальних груп, за участі Міністерства цифрової трансформації України у рамках ініціативи *Future Perfect* [23] на державному порталі ДІЯ [18] було опубліковано список безкоштовних онлайн курсів, веб платформ та застосунків з англійської мови. В Таблиці 4 наводимо деякі актуальні станом на листопад 2025 року курси для дорослих слухачів із описом спрямування останніх.

Таблиця 4

Деякі пропоновані державою курси з вивчення англійської мови для дорослих слухачів на порталі ДІЯ [18] (актуально станом на листопад 2025 року)

Назва курсу	Спрямування курсу
Natulang [24]	Безкоштовний курс з англійської мови для українців на основі ШІ (штучний інтелект). Містить 360 уроків. <i>Рівень володіння мови для старту навчання не зазначено.</i>
TechTrack [25]	Безкоштовний курс з технічної англійської (для айти спеціалістів). Містить 8 модулів та 17 лекцій. Покликаний готувати слухачів до проходження співбесід в айти галузі англійською. <i>Курс рекомендовано проходити для слухачів з рівнем володіння від Pre-Intermediate.</i>
Eng4PublicService [26]	Безкоштовний курс з вивчення англійської для українських публічних службовців. <i>Рівень володіння мови для старту навчання не зазначено. Пропонується тестування для визначення рівня перед стартом навчання.</i>
Future Simple Hack[27]	Курс практичних лекцій щодо використання ШІ у вивченні іноземної мови. <i>Дані щодо рівня володіння мовою для участі у курсі лекцій відсутні.</i>

Джерело: систематизовані автором дані з державного порталу ДІЯ [18].

Вважаємо що наявність та доступність таких матеріалів як з загальної, так і зі спеціалізованої (за професійним спрямуванням) англійської мови **підкреслюють**

актуальність та значущість МК на рівні держави для розширення іншомовної комунікативної компетентності серед народонаселення.

Основні результати дослідження. *Мовні курси як форма неформальної освіти є ефективним засобом розвитку ІКК серед дорослого населення, що може забезпечувати доступ до знань (загальних та спеціалізованих) з іноземної мови (англійської), необхідних для складання міжнародних іспитів для роботи, навчання або переїду закордон.*

Попит на вивчення англійської мови зростає під впливом зовнішніх чинників (війна, вимушена міграція) та особистих цілей (кар'єрне зростання, доступ до актуальної інформації), що підкреслює значущість потребоорієнтованих курсів для дорослих.

Найбільш популярними та ефективними методами навчання виявлено інтеграцію автентичного контенту (музика, відеоігри, подкасти, відео) та цифрових платформ (Duolingo, Quizlet), що здатне підвищити мотивацію слухачів та стимулювати занурення у професійно орієнтоване поле.

Кількісні та якісні методи дослідження (фокус-групи та глибинні інтерв'ю) підтвердили потребу у розвитку аудіювання та говоріння як ключових умінь, водночас письмо та читання сприймаються менш пріоритетними для дорослих слухачів, що обґрунтовує адаптацію навчальних програм до практичних цілей слухачів.

Доступність державних онлайн курсів (Natulang, TechTrack, Eng4PublicService, Future Simple Hack) демонструє важливість системного підходу на державному рівні для підвищення іншомовної компетентності населення.

Висновки. Мовні курси в Україні як засіб неформальної освіти продовжують здобувати активний розвиток онлайн, офлайн та в асинхронному форматах, виконуючи важливу роль у формуванні іншомовної компетентності дорослих слухачів. Зростання попиту слухачів зумовлене як професійними та освітніми, так і особистими (соціальними) потребами громадян в умовах вимушеного переселення

через війну в Україні (з 24 лютого 2022 року до нині). Водночас спостерігаються певні проблеми, пов'язані з організацією методичної підтримки курсів, недостатньою індивідуалізацією навчального процесу та обмеженим впровадженням сучасних технологічних рішень. Проаналізований досвід відвідування слухачами мовних курсів показує, що інтерактивні методи, цифрові платформи та самотійна робота слухачів суттєво підвищують ефективність процесу навчання. Важливим аспектом є комплексна оцінка потреб слухачів, яка дозволяє адаптувати програми курсів відповідно до їх мовних цілей, мотиваційних чинників та бар'єрів у навчанні. Такий підхід сприяє підвищенню результативності мовних курсів, формуванню практичних навичок і вмінь спілкування та зміцненню ролі мовних курсів як форми неформальної освіти для дорослих в Україні.

Список літературних джерел:

1. Romanowski P. Proposing a comprehensive framework for needs analysis in ESP. On the integrality of needs analysis in Business English course design. *ESP Today*. 2017. P. 148–159. University of Warsaw.
2. Godwin-Jones R. Technology integration for less commonly taught languages: AI and pedagogical translanguaging. *Language Learning & Technology*. 2025. Vol. 29, No. 2. P. 11–34. DOI: <https://doi.org/10.64152/10125/73609>.
3. OpenAI. ChatGPT (GPT-5) [велика мовна модель]. 2025. Режим доступу: <https://chat.openai.com> (дата звернення: 09.12.2025).
4. Carcamo B., Perez C. Toward autonomous learning: Exploring the impact of participating in an online second language learning course. *International Journal of Information and Education Technology*. 2022. Vol. 12, No. 1. P. 30–35. Режим доступу: <https://repositorio.udla.cl/xmlui/bitstream/handle/udla/997/C%C3%A1rcamo.2022.Toward%20Autonomous%20Learning%20Exploring%20the%20Impact%20of.pdf?sequence=1>.

5. Sari F. M. Exploring English learners' engagement and their roles in the online language course. *Journal of English Language Teaching and Linguistics*. 2020. Vol. 5, No. 3. P. 349–361. Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/389138428.pdf>.

6. Шестопалова С. Формування іншомовної комунікативної компетенції у магістрів публічного управління та адміністрування. *Науковий вісник: державне управління*. 2021. № 2(8). С. 185–205. DOI: [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-2\(8\)-185-205](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-2(8)-185-205).

7. Тезікова С. В., Петрукович С. В., Таран О. М., Плотніков Є. О. Адаптація першокурсників до навчання в університеті: з досвіду викладання вступу до спеціальності. *Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)*. 2024. № 4. С. 160–168. УДК 378.091.212-044.332:[378.147:811]. DOI: 10.31654/2663-4902-2024-PP-4-160-168.

8. Подоляк М. Масові відкриті онлайн-курси у навчанні іноземної мови за професійним спрямуванням. *Молодь і ринок*. 2024. № 6 (226). С. 106–110. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.307842>.

9. Стиркіна Ю. Загальна стратегія розробки мовних курсів за професійним спрямуванням для студентів різних спеціальностей. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2024. Вип. 29. С. 231–239. DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.29.306172>.

10. González Martín D., Chaves Yuste B. From English for General Purposes to English for Specific Purposes: The Role of Motivation in Higher Education in Spain. *ESP Today*. 2024. Vol. 12, No. 1. P. 26–48. DOI: <https://doi.org/10.18485/esptoday.2024.12>.

11. Нанівський Р. А., Пашук Ю. М. Інноваційні навчальні технології у мовній підготовці курсантів: адаптація до сучасних викликів. *Науковий часопис УДУ імені Михайла Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2025. Вип. 103. С. 88–93. DOI: <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2025.103.17>

12. Кононенко В. В., Кононенко С. В., Кононенко Н. О. Мовна компетентність – умова успішної побудови кар’єри. *Калейдоскоп мов*. 2025. № 5 (224). С. 117–122. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-5\(224\)-117-122](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-5(224)-117-122).

13. Медейчук О., Серман Л., Нич О. Актуальність вивчення німецької мови для біженців зі статусом S у період війни. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 69, т. 2. С. 272–280. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/69-2-44>.

14. Cabinet of Ministers of Ukraine. Ukrainians’ attitudes toward foreign language proficiency: results of a study by the Ministry of Digital Transformation, USAID, and KIIS (08.11.2023) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/> (дата звернення: 17.11.2025).

15. EF Education First. EF English Proficiency Index: Ukraine [Електронний ресурс]. 2024. Режим доступу: <https://www.ef.com/wwen/epi/regions/europe/ukraine> (дата звернення: 24.11.2025).

16. Ukrainian Center for Social and Marketing Research “USCPI”. Рівень володіння англійською та іншими іноземними мовами в Україні: результати кількісного соціологічного дослідження (грудень 2022 – січень 2023) : звіт [Електронний ресурс]. January 2023. Режим доступу: <https://usp-ltd.org/strong-riven-volodinnia-anhlijskoiu-ta-inshymu-inozemnymu-movamy-v-ukraini-rezultaty-kilkisnoho-sotsiolohichnoho-doslidzhennia-provedenoho-u-hrudni-2022-sichni-2023-strong/> (дата звернення: 21.11.2025).

17. Київський міжнародний інститут соціології. Стан вивчення англійської мови в Україні: результати фокус-групових досліджень на запит Міністерства цифрової трансформації України [Електронний ресурс]. 2023. Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/142uEPJNhhY8wCT3-B5ivUh2oq1SYG5FM/view> (дата звернення: 21.11.2025).

18. ДІА. Мовні курси для підвищення кваліфікації та розвитку компетентностей [Електронний ресурс]. 2024. Режим доступу: <https://osvita.diia.gov.ua> (дата звернення: 24.11.2025).

19. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс] : Відомості Верховної Ради України, 2017, № 38–39, ст. 380. Режим доступу: https://zakononline.com.ua/documents/show/377525___377590 (дата звернення: 17.11.2025).

20. North B., Piccardo E., Goodier T. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume with New Descriptors [Електронний ресурс]. Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2020. Режим доступу: <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4> (дата звернення: 17.11.2025).

21. Офіс Президента України. Звернення Президента України щодо початку вторгнення Росії [Електронний ресурс]. 24 лютого 2022. Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/news/zvernennya-prezidenta-ukrayini-u-zvyazku-z-rochatkom-vtorgn-73109> (дата звернення: 23.11.2025).

22. EF Education First. EF English Proficiency Index: Ukraine [Електронний ресурс]. 2024. Режим доступу: <https://www.ef.com/wwen/epi/regions/europe/ukraine> (дата звернення: 24.11.2025).

23. Міністерство освіти і науки України. Future Perfect: в Україні стартує національний проект з популяризації англійської мови [Електронний ресурс]. 2023, 1 червня. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/news/future-perfect-v-ukraini-startue-natsionalniy-proekt-z-populyarizatsii-anhliiskoi-movy> (дата звернення: 24.11.2025).

24. NatuLang. Free for Ukrainians [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://natulang.com/freeForUkrainians/index.html> (дата звернення: 24.11.2025).

25. English For IT. TechTrack [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.english4it.online/tech-track> (дата звернення: 24.11.2025).

26. НАДС. Проєкт Eng4PublicService з безкоштовного вивчення публічними службовцями англійської мови [Електронний ресурс]. Режим доступу:

<https://nads.gov.ua/news/proiekt-eng4publicservice-z-bezkoshtovnoho-vyvchennia-publichnymu-sluzhbovtsiamu-anhliiskoi-movu> (дата звернення: 24.11.2025).

27. FuturesimpleHack [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.futuresimplehack.com/> (дата звернення: 25.11.2025).